

I Olimpíada de Biologia de Catalunya

Escrit per

••••• Rosa Pérez i Roura,¹ Carlos Giménez Esteban²

1 Vocal d'Ensenyament del Consell Directiu de la Societat Catalana de Biologia

2 Coordinador de la Secció d'Ensenyament de la Societat Catalana de Biologia

El passat 12 de febrer es va celebrar a Barcelona la I Olimpíada de Biologia de Catalunya (<http://olimpiadadebiologia.cat>), competició de coneixements del currículum de la matèria de biologia de segon de batxillerat, estructurada en dues proves: una primera part teòrica, consistent en cinquanta preguntes de resposta tancada, i una segona part pràctica, de resolució de problemes amb manipulació de material de laboratori.

Ara fa aproximadament un any, representants de diverses entitats catalanes relacionades amb l'ensenyament de la biologia a educació secundària, conscienciats de la importància que té actualment la promoció d'oportunitats de reconeixement de nous talents entre l'alumnat i preocupats pel fet que la biologia a Catalunya quedés al marge d'iniciatives de prestigi reconegut, com són les olimpíades per a estudiants de batxillerat, vam constituir un grup de treball per organitzar la primera edició d'aquesta prova a Catalunya.

El primer objectiu d'aquest grup va ser aconseguir la màxima representativitat possible, per la qual cosa es va fer una crida a la participació oberta de totes les institucions implicades en l'àmbit de la docència de la biologia a Catalunya. La resposta va ser general i entusiasta.

D'aquesta manera, i sota el paraigua de la Societat Catalana de Biologia (SCB), filial de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), van participar d'aquesta iniciativa representants del Col·legi de Biòlegs de Catalunya, el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats en Filosofia i Lletres i en Ciències de Catalunya, el Centre de Documentació i Experimentació en Ciències (CESIRE-CDEC) del Departament d'Educació de la Generalitat, l'Oficina de Coordinació de les Proves d'Accés a la Universitat de Catalunya, el Seminari Permanent de Ciències Naturals, la Institució Catalana d'Història Natural, la Sociedad Española

de Bioquímica y Biología Molecular, així com de les universitats públiques catalanes amb oferta de graus en biociències: l'Autònoma de Barcelona, la de Barcelona, la de Girona, la de Lleida, la Pompeu Fabra i la Rovira i Virgili.

Des de fa molts anys, les proves d'accés a la universitat d'aquesta matèria es basen en una concepció de la biologia en context, en què es demana que l'alumnat sigui capaç d'analitzar situacions complexes gràcies als coneixements adquirits al llarg del batxillerat. Avui, però, no es pot concebre el treball científic sense un decidit component de col·laboració. En aquest sentit, calia donar una resposta molt clara a les objeccions que a vegades es plantegen quant a l'estructura d'aquestes competicions olímpiques, en què necessàriament s'estableix una competència —i, per tant, absència de col·laboració— entre els participants i la tipologia de les preguntes sovint afavoreix un tipus de coneixement de caire memorístic.

Partint de la base que la competició, entesa com una confrontació noble de les capacitats pròpies respecte a les de la resta, pot ser un valor educatiu en si mateix, i tot mirant d'incloure en les preguntes sobretot elements que requerissin una anàlisi de la situació plantejada pels participants, considerem que l'estructura i el contingut finals de la prova poden superar àmpliament les objeccions esmentades abans.

I, per sobre de qualsevol altra consideració, entenem que la finalitat última d'aquest tipus de competicions ha de ser estimular i implicar els estudiants de batxillerat en el desenvolupament de la ciència en general i de la biologia en particular.

En les primeres reunions del grup de treball, de seguida van quedar definides les línies mestres que havien de ser presents en totes les fases del projecte, com són fer-ne la màxima difusió possible, organitzar una prova engrescadora per a l'alumnat i homologar-la amb els moviments olímpics en aquest àmbit ja existents, tant nacionals com internacionals.

Un cop decidit el calendari i l'estructura de la prova, es va difondre la convocatòria pels múltiples canals disponibles, per garantir que arribés a tots els centres públics i privats de Catalunya on s'imparteix batxillerat. A continuació, es va obrir la inscripció dels participants per via telemàtica, del 15 de desembre de 2010 fins al 21 de gener de 2011. Es va registrar una resposta molt bona, amb dos-cents alumnes inscrits provinents de noranta-vuit centres d'arreu de Catalunya.

Tal com s'indicava en les bases, en aquesta primera edició la participació estava limitada a cent alumnes, i es van establir com a criteri de selecció les qualificacions de primer de batxillerat, tant de la matèria de biologia com del conjunt de matèries que cursen els alumnes. Un cop realitzat aquest procés, van quedar seleccionats cent cinc alumnes, amb una nota de tall, més que destacable, de 8,94.

Així, el dissabte 12 de febrer es van fer a les dependències de CosmoCaixa Barcelona la prova teòrica, consistent en

la resolució d'un qüestionari de cinquanta preguntes teòriques de resposta múltiple, orientades a comprovar els coneixements dels alumnes aplicats a qüestions presentades en un context versemblant.

Tots van tenir l'oportunitat de passar a la segona fase de la prova, de caire pràctic, que va tenir lloc al CESIRE-CDEC. L'objectiu era posar a prova les destreses dels participants en la resolució de problemes de tipus pràctic que impliquessin el treball amb estris de laboratori. La puntuació final dels participants es va calcular com a mitjana de les dues parts, teòrica i pràctica, en què es va estructurar la prova.

En la línia de promoció del talent d'aquests alumnes, el dimarts següent, 15 de febrer, el lliurament de premis va anar precedit al matí per sengles visites personalitzades al Parc de Recerca Biomèdica de Barcelona i al Centre Mediterrani d'Investigacions Marines i Ambientals.

El mateix dimarts a la tarda es va dur

a terme l'acte de cloenda i lliurament de premis a la sala Pere i Joan Coromines de l'IEC. El president de la SCB, Lluís Tort, va obrir l'acte, mentre que la clausura va ser a càrrec del secretari científic de l'IEC, Ricard Guerrero. Els premis van ser lliurats per representants de les diferents entitats que van donar suport a l'Olimpíada. Els guanyadors d'aquesta primera edició de la prova van ser:

- 1r premi: Sergi Rodríguez Calado
- 2n premi: Aitor López González
- 3r premi: Jordi Ramon Baqués

Cal remarcar que els guanyadors van participar en la VI Olimpíada Espanyola de Biologia (amb inscripció, viatge i allotjament inclosos en el premi), celebrada a Granada del 31 de març al 3 d'abril. En aquesta prova, competien els guanyadors de les diverses comunitats autònomes de l'Estat, amb l'opció de classificar-se per disputar tant la XXII Olimpíada Biològica Internacional, que tindrà lloc a Taipei del 10 al 17 de juliol, com la V Olimpíada Iberoamericana de Biologia. Cal destacar que **Aitor López González** va quedar classificat entre els quatre primers en la prova espanyola, cosa que el qualifica per disputar la competició internacional el juliol vinent.

Finalment, des de l'organització volem felicitar a tots els alumnes participants per l'esforç i el bon esperit amb què van competir i, especialment, als guanyadors per la seva brillant actuació. Volem destacar també la dedicació de tot el professorat implicat en la preparació i motivació d'aquests alumnes, i agrair a totes les entitats implicades i als patrocinadors la col·laboració prestada. Sense tots ells no hagués estat possible fer realitat aquesta experiència.

El repte ara és consolidar la iniciativa i convertir-la en un referent d'estímul a l'esforç individual, i millorar-la en tots els aspectes que sigui possible a partir de l'anàlisi del seu funcionament i de les opinions recollides entre els participants i el seus professors. |

Els onze alumnes que van aconseguir les millors qualificacions van ser (per ordre alfabètic):

- Anton Aubanell Creus, de l'IES Ramon Turró i Darder de Malgrat de Mar
- Sergi Barrantes Verdoy, de l'IES Numància de Santa Coloma de Gramenet
- Àngel Bistúe Rovira, de l'Escola La Farga de Sant Cugat del Vallès
- Berta Claramunt Serra, de l'IES Cultural del CIC de Barcelona
- Erik Forsberg Conde, de l'IES Consell de Cent de Barcelona
- Aitor López González, de l'Escola Maristes de Rubí
- Júlia Melià Alomà, de l'Escola Sant Miquel de Barcelona
- Anna Muro Barbé, de l'IES Cultural del CIC de Barcelona
- Estel Pons Viñas, de l'IES Montgrí de Torroella de Montgrí
- Jordi Ramon Baqués, de l'IES Francesc Xavier Lluç i Rafecas de Vilanova i la Geltrú
- Sergi Rodríguez Calado, de l'Escola EDUCEM II de Granollers.

